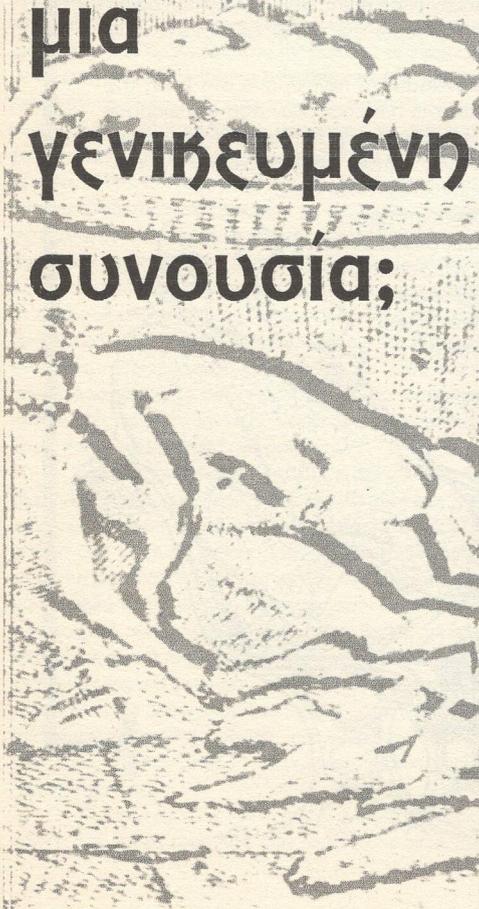

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ

Τεύχος 16 Γενάρης '02 Άνευ Αντιτίμου

Τί
νόημα
έχει
η
ανταρσία
χωρίς
μια
γεννηεμένη
συνουσία;

D.-A.-F. de Sade

Πρώτα από όλα να πούμε ό-
τι δεν έχουμε κανένα ηθι-
δημα με τις κοφτερές πένες
μας και απαστράπτοντα
πληητροδόγια μας, οπότε
μην ανησυχείτε, το προη-
γούμενο τεύχος ήταν κατ' ε-
ξαιρέσειν πυηνογραμμένο.

Το 2001 τέλειωσε. Να δού-
με πότε θα τεθειώσει και ο
καπιταλισμός. Με την συν-
δρομή όδων μας δεν θα αρ-
γήσει.

Τεθιιά ούτε αυτή την φορά
οι μαδακισμένοι καθιιά-
ντζαροι κατάφεραν να γηρε-
μίσουν το δέντρο που όδο το
χρόνο πριονίζουν. Λίγη συνέ-
πεια σύντροφοι!!!

Το Τραίνο είναι μία έηδοση
που διανέμεται χωρίς κά-
ποιο αντίτιμο κάθε περίπου
δύο μήνες.

Η συλλογιότητα πέραν του
να συντάσσει το έντυπο, και
στο βαθμό που το επιτρέπει
η συνοχή της αναπτύσσει και
δράσεις.

Τα κείμενα, στο βαθμό που
δεν αναφέρεται το αντίθε-
το, φέρουν την ευθύνη της
συλλογιότητας.

Η χρήση των κειμένων είναι
αποδύτως εθευθερη.

Κριτικές, κείμενα, προτά-
σεις, ηθική και υθική συ-
μπαράσταση κρίνονται (όχι
από εμάς αθιά από την ε-
ποχή μας) αναγκαία.

Διεύθυνση επικοινωνίας:
Τ.Θ. 1013 Τ.Κ. 71001 Ηρά-
κλειο Κρήτης

ΕΚΘΕΣΗ

Περνώντας ένα ηλιόλουστο πρωινό απ' την πλατεία Ελευθερίας μείναμε έκθαμβοι μπροστά στην επινοητικότητα των εγκεφάλων της Τροχαίας οι οποίοι, έχοντας ανακαλύψει μια σίγουρη μέθοδο για την μείωση των αυτοκινητιστικών δυστυχημάτων, εξέθεταν στο κοινό τα υπολείμματα τριών συνθλιμμένων αυτοκινήτων που, όπως ενημέρωνε σχετικό ταμπελάκι, προέρχονταν από ισάριθμα θανατηφόρα ατυχήματα.

Το εγχείρημα μας θύμισε εκείνες τις τεράστιες αφίσες με τα καρβουσιασμένα πνευ-
μόνια που κοσμούσαν για αρκετά χρόνια τους προθάλαμους όλων των δημόσιων υπηρε-
σιών καθώς και τους διαδρόμους των νοσοκομείων με στόχο να αποτρέψουν τους ανυποψί-
αστους πολίτες από το κάπνισμα, εκθέτοντας με τρόπο ωμό τις καταστροφικές συνέπειές
του.

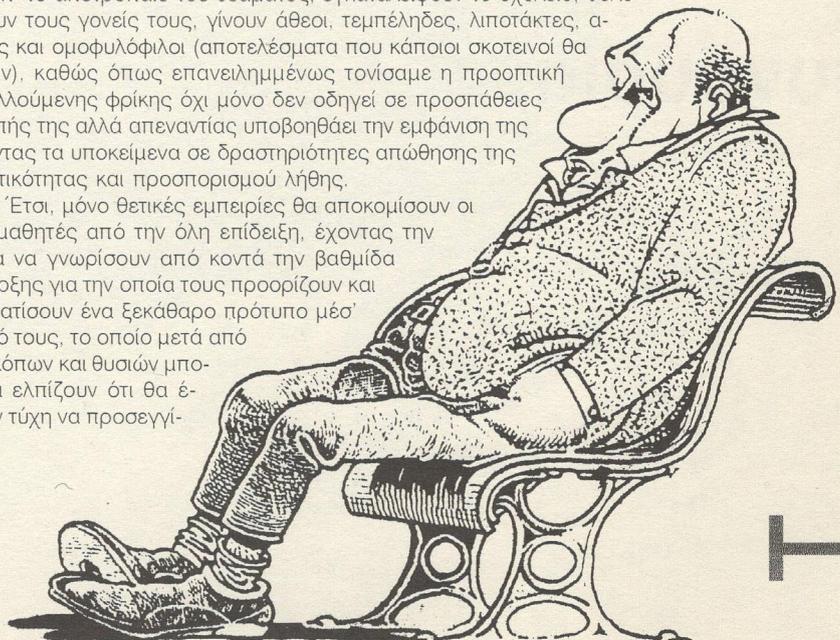
Είναι φανερό ότι η συγκεκριμένη μεθοδολογία αποτροπής είναι ολότελα λαθεμέ-
νη καθώς η τραγικότητα του πιθανού αποτελέσματος δεν δύναται να υπερκεράσει τον εθι-
σμό της συνήθειας ή την άμεση ευχαρίστηση που προσφέρει η δραστηριότητα η οποία το
προκαλεί, ειθάλως θα αρκούσε να γεμίσει κανείς τους τοίχους της πόλης με αφίσες νεο-
γέννητων παιδιών για να παύσει κάθε γενετήσια δραστηριότητα ανάμεσα στον πληθυσμό.

Δεν γράφουμε όμως αυτό το σημείωμα ευελπιστώντας να πείσουμε τους υπεύθυ-
νους επικοινωνιακής πολιτικής των διαφόρων υπηρεσιών για το ατελέσφορο των τακτικών
τους, καθώς γνωρίζουμε πολύ καλά πως κανένα λογικό επιχείρημα δεν μπορεί να ταράξει
τον κρατικοδίαιο ύπνο αυτών των διανοιών. Γράφουμε παρακινούμενοι από την σφοδρή
ανησυχία που μας κατέλαβε όταν αντικρίσαμε πλήθη μαθητών δημοτικών σχολείων να
επισκέπτονται, συνοδεία δασκάλων, τον πρότυπο αυτόν εκθεσιακό χώρο. Αναλογιζόμενοι
την φοβερή αυτή σπατάλη του μαθησιακού χρόνου και σαν φορολογούμενοι πολίτες που
αγωνιούν για την άρτια διαπαιδαγώγηση των νεαρών βλασταριών που θα ενσαρκώσουν το
αύριο του ένδοξου έθνους μας, θα θέλαμε να ικετεύσουμε τους υπευθύνους να διατηρήσουν
αν επιμένουν την γενική μορφή του σχεδίου τους, αλλάζοντας ωστόσο του επιδεικνυόμενο
αντικείμενο καθώς, όπως θα πρέπει να παραδεχτούν, υπάρχουν συνθήκες και δραστηριότη-
τες με αποτελέσματα πολλαπλώς χειρότερα από ένα τροχαίο ατύχημα ή τον καρκίνο του
πνεύμονα.

Τους προτείνουμε λοιπόν να αναζητήσουν ένα ανθρώπινο πλάσμα που πλησιάζει
πια την ηλικία συνταξιοδότησής του, προερχόμενο από μια μέση αστική οικογένεια με
υπερπροστατευτική μητέρα και πατέρα πατριώτη, έχοντας υποστεί 12 χρόνια διδασκαλίας
σε δημοτικό και λύκειο, 3 χρόνια στο κατηχητικό, 5 στο πανεπιστήμιο, 2 χρόνια στρατιωτικής
θητείας και 35-40 χρόνια δουλειάς σε κάποια -προτιμότερο- δημόσια υπηρεσία- με ένα γάμο
στο ενεργητικό του κι όχι περισσότερα από 3 παιδιά, έχοντας παρακολουθήσει τουλάχιστον
1300 ποδοσφαιρικούς αγώνες, 1000 περίπου λειτουργίες και λοιπές εκκλησιαστικές τελετές,
με 60000 ώρες τηλεθέασης στο ενεργητικό του (βλέπετε άργησε να φτάσει η εφεύρεση
στον Τρίτο Κόσμο), έχοντας συνουσιαστεί περίπου 900 φορές με την σύζυγο του από τις
οποίες τις 852 φαντάζονταν ότι στη θέση της ήταν κάποια άλλη ή κάποιος άλλος κι έχοντας
ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα ούτε λίγο ούτε πολύ γύρω στις 30 φορές (μαζί και οι
δημοτικές).

Τοποθετήστε αυτό το ανθρώπινο ον σε μια αναπαυτική πολυθρόνα στη μέση της
κεντρική πλατείας της πόλεως, με το πλήθος των ανωτέρω πληροφοριών που το αφορούν
αναρτημένες σε σχετικό πίνακα, και παρελάστε το σύνολο των μαθητών των δημοτικών
σχολείων από μπροστά του, χωρίς ν' ανησυχήσετε μήπως κάποια απ' τα παιδιά, συγκλονι-
σμένα απ' το αποτρόπαιο του θεάματος, εγκαταλείψουν το σχολείο, δολο-
φονήσουν τους γονείς τους, γίνουν άθεοι, τεμπέληδες, λιποτάκτες, α-
πάτριδες και ομοφυλόφιλοι (αποτελέσματα που κάποιοι σκοτεινοί θα
εύχονταν), καθώς όπως επανειλημμένως τονίσαμε η προοπτική
μιας μελλούμενης φρίκης όχι μόνο δεν οδηγεί σε προσπάθειες
αποτροπής της αλλά απεναντίας υποβοηθάει την εμφάνιση της
στρέφοντας τα υποκείμενα σε δραστηριότητες απώθησης της
πραγματικότητας και προσπορισμού λήθης.

Έτσι, μόνο θετικές εμπειρίες θα αποκομίσουν οι
νεαροί μαθητές από την όλη επίδειξη, έχοντας την
ευκαιρία να γνωρίσουν από κοντά την βαθμίδα
της ύπαρξης για την οποία τους προορίζουν και
να σχηματίσουν ένα ξεκάθαρο πρότυπο μέσ'
το μυαλό τους, το οποίο μετά από
χρόνια κόπων και θυσιών μπο-
ρούν να ελπίζουν ότι θα έ-
χουν την τύχη να προσεγγί-
σουν.

ΔΟΜΑΤΗΤΑΝ

ΣΤΗΝ ΠΑΓΙΑΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ως εξής:

“Ένα αγόρι με προδιαγραφές σκληρού κακοποιού ήταν από την πολύ νεαρή του ηλικία ο Κ. Πάσσαρης -για αυτόν το έγκλημα ήταν ζήτημα γονιδιακό” (“Έθνος”, 28-11-01) ή “το βλέμμα του λύκου δείχνει άτομο με ψυχοπαθολογική προσωπικότητα που παίζει εκτός ορίων” (Ελευθεροτυπία, την ίδια μέρα), κλπ...

Η κύρια “ειδικότητα” όλων αυτών των διανοουμένων είναι να συνιστούν το μακρύ χέρι της κυρίαρχης ηθικής και ιδεολογίας. Οι απόψεις τους, ενδεδυμένες το μανδύα της “επιστημονικής” -και, ως εκ τούτου, “αδιάψευστης”- κατάθεσης, αποκρύπτουν έντεχνα τα πραγματικά αίτια που οδήγησαν έναν άνθρωπο στις ατραπούς του εγκλήματος. Άλλωστε, το τι συνιστά “έγκλημα” οι ίδιοι είναι που το ορίζουν (νομικοί, εγκληματολόγοι κλπ.) αφού το περιεχόμενο του είναι πάντα ένα κοινωνικοϊστορικό διακύβευμα που ποικίλλει από εποχή σε εποχή και από κουλτούρα σε κουλτούρα: την εποχή λοιπόν της εξουσίας των ειδικών, οι τελευταίοι σαφώς και θα μιλήσουν για τον “εγκληματία” με τρόπο που θα τον δαιμονοποιούν χωρίς να πουν αλήθειες που θα έβάζαν σε κίνδυνο την εξουσία (τους). Έτσι εντοπίζουν τα αίτια της συμπεριφοράς του Πάσσαρη με όρους κοινωνιοβιολογί-

κούς: “γονιδιακό”(!) ζήτημα, “τάσεις” που είχε από μικρός, ψυχοπαθητική προσωπικότητα...

Αλήθεια, τι ειρωνεία! Εν έτει 2001, ο Lombroso¹ βλέπει την επιστήμη να του κουνά χαμογελαστή το μαντήλι -οι ένδοξοι υμών πρόγονοι... Και, όπως στις περιπτώσεις “ψυχοσθénéιαις” ψάχνουν για οικογενειακό ιστορικό, έτσι και εδώ θα μπορούσαν ακόμα να πουν ότι ο Πάσσαρης έφτασε όπου έφτασε επειδή και ο πατέρας του ήταν “νονός της νύχτας”.

Παρόλα αυτά, η αλήθεια είναι τόσο εύκολο να γίνει αντιληπτή για οποιονδήποτε διαθέτει στοιχειώδη νοημοσύνη, όσο και χιλιοεπιωμένη: δεν υπάρχει κανένα κύτταρο που τα μιτοχόνδρια του να φέρουν 45αρία πιστόλια. Δεν υπάρχει καμία εγγενής τάση για φόνο και κλοπή στον άνθρωπο! Όλοι, βέβαια, φέρουμε μέσα μας “σκοτεινά” ένστικτα -αν όμως το γεγονός αυτό επαρκούσε για να οδηγήσει στην “εγκληματικότητα”, τότε θα έπρεπε όλοι να εκτελούμε και να πλιατσικολογούμε αδιακρίτως, δικαιώνοντας κάτι τύπους όπως ο Hobbes². Αυτό σημαίνει ξεκάθαρα: τα πολιτιστικά προϊόντα του ανθρώπου, μεγάλο μέρος των οποίων είναι και το κοινωνικό-οικονομικό-πολιτιστικό περιβάλλον που έχει φτιάξει για να ζει, καθορίζουν τις συμπεριφορές που θα αναδυθούν. Σ’ αυτό το πλαίσιο πρέπει να αναζητηθούν οι σπιθές που άναψαν την φωτιά του Πάσσαρη.

Και αν κρίνουμε το συγκεκριμένο περιβάλλον που βιώνουμε, το καπιταλιστικό, θα χρειαστούμε φρόνημα για να αντέξουμε την δυσωδία: εκμετάλλευση³, φτώχεια, άγχος, χυδαιότητα, εμπορευματοποίηση των πάντων, ανισότητες, ρατσισμός και ο κατάλογος δεν έχει τελειωμό και τον ξέρουμε όλοι. Ο παραλογισμός μιας τέτοιας “κοινωνίας” λίγο απέχει από την σχιζοφρένεια: μια τέτοια “κοινωνία” σχεδόν προορίζεται να ξερνάει δολοφόνους -άλλωστε, πως αλλιώς θα μπορούσε να κρατήσει την τραγική “ισορροπία” της; Πρέπει πρώτα να εκτονωθεί πάνω στο περιθώριο της για να ορίσει την όποια συνοχή της -βρίξει ο μικροαστός τον κάθε Πάσσαρη και ζητά την κεφαλή του επί πίνακι, την ίδια στιγμή που το

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΕΠΙΣΤΗΜΗ

“Αν οι επιστήμονες, τρομοκρατημένοι από τους εγωιστές κατόχους της εξουσίας περιοριστούν στο να σωριάζουν γνώσεις πάνω σε γνώσεις, τότε η επιστήμη θα καταντίσει μια θλιβερή σακάτισσα και οι καινούργιες σας μηχανές δε θα χρησιμεύουν παρα για νέα μαρτύρια. Μπορεί με τον καιρό, να ανακαλύψετε ό,τι είναι για να ανακαλυφθεί, η πρόοδος σας όμως, θα ξεμακραίνει όλο και πιο πολύ από την ανθρωπότητα. Η άβυσσος ανάμεσα σε εσάς και εκείνη μπορεί μια μέρα να γίνει τόσο βαθιά που στη χαρούμενη κραυγή σας για μια καινούργια κατάκτηση, να αποκριθεί μια κραυγή φρίκης από την οικουμένη”

Μ. Μπρεχτ “Η Ζωή του Γαλλιλαιού”

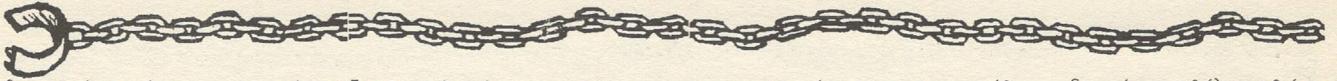
Στις κοινωνίες του ύστερου καπιταλισμού η «αναπόδραστη» φυγή προς τα εμπρός πραγματοποιείται στο όνομα της άδολης όσο και άδολης θεάς της «ανάπτυξης». Ο κυρίαρχος πολιτικός λόγος θέλει να παρουσιάζει την «ανάπτυξη» και τον «εκσυγχρονισμό» τόσο ως μια «ουδέτερη» -ή στη χειρότερη περίπτωση «καλώς καθ’ αυτήν»- πρακτική, όσο και ως μια «αναγκαία» και «φυσική» έκφραση όλων των ιστορικών κοινωνιών. Η κοινωνία, λοιπόν, φέρεται ως εάν υπάκουε σε υπερβατικά «αντικειμενικές» δυνάμεις, οι οποίες ξεφεύγουν από οποιονδήποτε πολιτικό και κοινωνικό έλεγχο. Στο πλαίσιο αυτό, η καπιταλιστική επέκταση -τόσο γεωγραφικά όσο και στο φαντασιακό των ανθρώπων- δε θα μπορούσε να έχει ριζώσει τόσο αποτελεσματικά και να έχει αποκρυσταλλώσει τόσο άκαμπτα χωρίς τη σύγχρονη επιστήμη. Το ζήτημα, επομένως, που τίθεται είναι η σχέση της σύγχρονης κοινωνίας με την παραγόμενη επιστημονική γνώση.

Οφείλουμε αρχικά, με τρόπο σαφή όσο και ειλικρινή, να διευκρινίσουμε πως το θέμα μας είναι κατεξοχόν πολιτικό -πράγμα που δε σημαίνει πως αφορά τους κάθε είδους τεχνοκράτες και ειδικούς. Αντίθετα, είναι το ζήτημα της σχέσης της κοινωνίας με τα ίδια της τα δημιουργήματα. Πώς όμως μια κοινωνία μπορεί να λείπει πως θέλει την «ανάπτυξη» και την «επέκταση», γιατί τη θέλει, αλλά και σε τελική ανάλυση, με ποια έννοια μπορεί να διατείνεται πως τη θέλει.

Κάθε κοινωνία επενδύει με ένα συγκεκριμένο και ιδιαίτερο νόημα τον κόσμο που την περιβάλλει: κατασκευάζει έτσι, τους θεσμούς της, αλλά πριν από αυτούς, ή/και παράλληλα μ’ αυτούς, τη νομιμοποίησή τους. Ουσιαστικά, η θέσμιση (δηλαδή, η κατασκευή των θεσμών) της κοινωνίας στηρίζεται ακριβώς στην ύπαρξη αυτού του «ελάχιστου παρανομαστί», της ύπαρξης, δηλαδή, νομιμοποίησης. Θα πρέπει, δε, να σημειωθεί πως η νομιμοποίηση αυτή είναι και το ιδεολογικό στοιχείο που κάνει «αποδεκτούς» τους θεσμούς και το οποίο πρέπει, σε μια πρώτη φάση, να εξαρτηθεί από εμάς.

Στις αρχαϊκές, λοιπόν, κοινωνίες η νομιμοποίηση αυτή προέρχεται από το γεγονός ότι αυτοί κληροδοπήθηκαν από τους προγόνους ή από κάποια μεταφυσική οντότητα, η οποία, συνήθως, ανακηρύσσεται σε προστάτιδα της κοινότητας. Τόσο, δε, στο χριστιανισμό όσο και στον ισλαμισμό η δικαιολόγηση αυτή αντλείται από το αίτημα το οποίο διακηρύσσουν, πως δηλαδή: «Ένας μόνο Θεός υπάρχει, ο Θεός» (ο οποίος είναι «αγαθός», αφού είναι ο θεός). Άρα, η αξονική αντίληψη που διατρέχει τις περισσότερες, αν όχι όλες, τις «παραδοσιακές» κοινωνίες αφορά αφενός την πίστη σε μια υπερκείμενη οντότητα και αφετέρου τη συμμετοχή με τις επιταγές των προγόνων.

Ο καπιταλισμός, από την άλλη πλευρά, είναι το πρώτο κοινωνικό σύστημα οργάνωσης, το οποίο στηρίζει τη δικαιολόγησή του στην «ορθολογικότητα», την «έλλογη» συμφωνία, δηλαδή, της δράσης ως προς το σκοπό. Η «ορθολογικότητα» όμως αυτή δεν μπορεί να συναχθεί λογικά και να εξηγηθεί απακά. Κατά πρώτο λόγο, η κυριαρχία του καπιταλισμού στη Δυτική Ευρώπη δεν προέκυψε από την επικράτησή του πάνω σε κάποιο άλλο ανερχόμενο οικονομικό σύστημα περισσότερο ή λιγότερο «ορθολογικό». Αντίθετα, η επικράτησή του σχετιζόταν με ζητήματα τα οποία δεν είχαν καμία σχέση με την «ορθολογικότητα» -πόσο μάλλον την οικονομική ορθολογικότητα. Η ανάδυση και τελική επικράτηση της αστικής τάξης συμβάδισε με την ιδέα ότι η απεριόριστη επέκταση, στηριγμένη στον αναγεννη-

βρωμερό σαρκίο του παραπαίει σχιζοφρενικά ανάμεσα στις ταπεινώσεις που υφίσταται καθημερινά από τα αφεντικά του και αυτές στις οποίες υποχρεώνει με τη σειρά του την γυναίκα του και τα παιδιά του, σε έναν φαύλο κύκλο εξευτελισμών και αδικίας που κάλλιστα θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον ίδιο σε δολοφόνο ή δολοφονημένο.

Πολλοί θα πουν εδώ “αν όλοι ζούμε σε έναν τέτοιο χωροχρόνο, τότε γιατί δεν γίνουμε όλοι κακοποιοί;” ...Ας ψάξουν την απάντηση στο ερώτημα τους σε αυτούς που καταδίκασαν τον Πάσσαρη, έφηβο ακόμα, σε φυλακές-κολαστήρια και ανάλογα αναμορφωτήρια για λίγα φράγκα που έκλεψε, που τον έδειραν, τον έδεσαν, του στέρησαν κάθε αξιοπρέπεια, έβγαλαν πάνω του τ’ απωθημένα τους, που κατέστρεψαν την ζωή την δική του και τώσων άλλων στιγματίζοντας την τη για πάντα, προκειμένου αυτοί να ‘χουν “δουλειά” αγοράζοντας από την έδρα ή περιπολώντας στις γειτονίες μας κοκ. Καθότι το καπιταλιστικό κοινωνικό οικοδόμημα δεν είναι κάτι αφρημένο, αλλά το στηρίζουν και το διαιωνίζουν οι λίγοι που κερδίζουν από αυτό, οι προνομιούχες ελίτ, τ’ αφεντικά, οι μπάτσοι, οι δικαστές και οι εισαγγελείς, και οι πολλοί που το ανέχονται για να ‘χουν δύο αμαξάκια στο ιδιωτικό πάρκινγκ τους. Γιατί δεν είναι εγκληματίες όλοι αυτοί, που δημιούργησαν, κατέτρεξαν και ξεφτέλισαν έναν 17χρονο Πάσσαρη και είναι μόνο αυτός; Γιατί δεν είναι κακοποιοί ο μπάτσος που εκτελεί τους μετανάστες και τους σιγγάνους και είναι μόνο ο “ποινικός”; Επειδή ο μπάτσος έχει το νόμο με το μέρος του; Και ποιος -και για τα συμφέροντα τίνος- θέσπισε τέτοιους ανθρωποκτόνους νόμους;... Αν δεν απαντήσει σ’ αυτά τα ερωτήματα κάποιος, τότε να πάψει να καταριέται τους “εγκληματίες” του κόσμου⁴.

...Εν τέλει λοιπόν ο κάθε Πάσσαρης δεν... γεννιέται φονιάς. **Τον κάνουνε.** Κάθε φυτό, για να φυτρώσει θέλει σπόρο. Ακόμα και αν είναι σαρκόφαγο. Απλά πράγματα...

Ας επεκταθούμε λίγο τώρα και στην σημειολογία τόσο του τηλεοπτικού λόγου όσο και αυτού των “ειδικών”. Οι λέξεις και οι

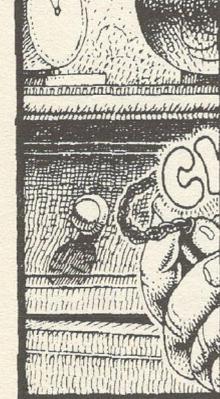
χαρακτηρισμοί που χρησιμοποιήθηκαν δεν είναι καθόλου αθώοι: “αγρίμι”, “το βλέμμα του λύκου” κλπ. Σκόπιμοι όροι που διαπομπεύουν το άτομο τόσο έντεχνα ώστε να του αφαιρούν την ανθρώπινη υπόσταση. Ο “λύκος” και το “αγρίμι” ανήκουν στο βασίλειο των ζώων· οι συνειρμοί που δημιουργούνται στο θυμικό του φροβισμένου μικροαστισμού είναι σαφείς: ο Πάσσαρης είναι ένα κτήνος, εχθρός της ανθρώπινης κοινωνίας που στέκεται βλοσυρός στην απέναντι, ζωώδη πλευρά περιμένοντας να κατασπαράξει την αγέλη ωσει άλλος λύκος (προσέξτε, ε; Την **αγέλη**... αποκαλυπτικό για το πώς βλέπουν “το κοινό” οι ταγοί του). Ο Πάσσαρης δεν πονά λοιπόν, δεν νιώθει, φτύνει μόνο, δε μιλά... καθότι δεν είναι άνθρωπος. Ε, τι κι αν βρεθεί λοιπόν “αυτοκτονημένος” αργότερα στο κελί του -λέμε τώρα εμείς- αφού κτήνος ήταν (σας θυμίζει τίποτα ένας άλλος χαρακτηρισμός που ακούγεται κατά καιρούς; Ο... “δράκος” των Πατησίων, ας πούμε.)

Προσφιλής στο σύστημα η τακτική αυτή: σιτίζει τον ανορθολογισμό, αποκρύπτοντας την αιτία, την ίδια τη σχέση αίτιου-αποτελέσματος, ανάγοντας το τελευταίο τελικά σε... γονίδιο.

Τέλος όσοι ανάγουν τις πράξεις του Πάσσαρη στην ψυχοπαθολογική του προσωπικότητα, είναι το ίδιο υποκριτές ή πολιτικά ύποπτοι με όσους τον καταδικάζουν χωρίς ταυτόχρονα να κάνουν το ίδιο και για το (σωφρονιστικό σύστημα), και γενικά τις “αξίες” που επικρατούν σε αυτό. Διότι οφείλουν πριν από όλα να διακρίνουν πως αυτή η κοινωνική οργάνωση είναι που βρίσκεται πρωταρχικά σε σφιχτό εναγκαλισμό με την ίδια της την ψυχοπαθολογία και, ως εκ τούτου, γεννά την μεγάλη πλειοψηφία των εγκλημάτων. Το κοινωνικό τέμνει αναπόφευκτα το ατομικό. Υπό αυτές τις συνθήκες το ν’ αποκτήσει κανείς το “στίγμα” είναι σχεδόν θέμα συγκυρίας, θέμα μιας στιγμής: δεν αφορά σε πρόσωπα αλλά σε προοπτικές, λίγο πολύ κοινές για όλους! Όσο λοιπόν κάποιος εθελουφλύνει μπροστά σ’ όλ’ αυτά ή θεωρούν πως η “παρεκτροπή” που ριζώνει στη μοναξιά, την αδικία, την καταπίεση, θεραπεύεται με χάπια και φυλακές θα εισπράττουν την αναπόφευκτη υποτροπή

σιακό Λόγο και επενδυμένη με τον τίβεννο της «επιστημονικής σοβαρότητας» με το Διαφωτισμό, είναι επιπεύξιμη: ένα μέσο για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού ήταν η «ορθολογικότητα». Πρέπει, βεβαίως να σημειωθεί, πως η τάση προς κυριαρχία ενυπήρχε και στις προ-καπιταλιστικές κοινωνίες, εντούτοις, το νέο στοιχείο που φέρνει ο καπιταλισμός είναι πως η κυριαρχία πλέον δεν τελειώνει με την κατάκτηση άλλων κοινωνιών, αλλά επεκτείνεται τόσο στο εσωτερικό της κοινωνίας όσο και στο φυσικό κόσμο που την περιβάλλει. Εν ολίγοις, συνοψίζοντας τον «καπιταλιστικό συλλογισμό»: ο καπιταλισμός είναι «ορθολογικός» γιατί τα μέσα που χρησιμοποιεί είναι «ορθολογικά», αφού απώτερος σκοπός είναι η απεριόριστη εξάπλωση της ορθολογικής κυριαρχίας!¹

Εκείνο που προσπαθήσαμε να δείξουμε, λοιπόν, είναι πως το επιχείρημα των καπιταλιστών για τη νομιμοποίηση του καθεστώτος τους δεν είναι λιγότερο κυκλικό ή ταυτολογικό από αυτό των αρχαϊκών κοινωνιών. Η «ορθολογικότητα», ως εκ τούτου, πέρα από τον ιδεολογικό της χαρακτήρα -διανθισμένο με λογίων λογίων ρητορικά λουλούδια και κρασμένο με σκουρόχρωμο θεωρητικό νήμα μέσα στο οποίο να καλύπτονται επαρκώς οι ασπικές αλήθειες της «ολικής καθυπόταξης»- αποτελεί μια «φαντασιακή σημασία», μια σημασία δηλαδή, η οποία αναπτύσσεται στο φαντασιακό και κατά βάση είναι αυθαίρετη². Η σημασία αυτή κρύβεται πίσω από την ιδεολογία της «ανάπτυξης» και τη συναντούμε τόσο στους διαπρυσιούς κήρυκες του καπιταλισμού όσο και στους ριζικούς αρνητές του (βλ. Μαρξ, Λένιν).

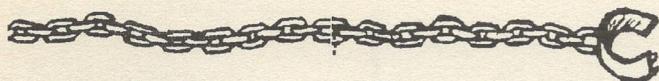
Η «ανάπτυξη» λοιπόν, ορίζεται ως ουδέτερη ή «καλή», αλλά -στη χειρότερη περίπτωση- «κακώς» χρησιμοποιούμενη από το υπάρχον σύστημα. Οι μόνες, δηλαδή, ενστάσεις που μπορούν να διατυπωθούν, ακόμα και

στο πιο «αριστερό» φράσμα διατυπωμένης άποψης, αφορούν στο αν και κατά πόσο η «ανάπτυξη» χρησιμοποιείται για την κερδοφορία των λίγων ή για την προαγωγή των όρων της ευημερίας όλης της κοινωνίας. Η βουβή αυτή συμφωνία μεταξύ των δυο άκρων του πολιτικού διαλόγου αφορά την αποδοχή της άποψης πως η ανάπτυξη είναι υπεράνω της κοινωνίας και πως, επιπλέον, είναι δυνατό να διαχωριστούν τα μέσα που χρησιμοποιεί η επιστήμη από τους σκοπούς που θέτει η κοινωνία. Η ιδέα αυτή επεκτείνεται στο σύνολο των θεσμών της κοινωνίας περιλαμβάνοντας, όπως αναμενόταν, και την τεχνοεπιστήμη. «Η εκλογή των σκοπών», μας λένε, «γίνεται από κίνητρα που βρίσκονται πέρα από την επιστήμη. Η επιστήμη μπορεί να προμηθεύσει τα μέσα, αλλά οι άνθρωποι διαλέγουν τους σκοπούς» (Leon R. Kass).

Οφείλουμε, επομένως, προκειμένου να σταθούμε κριτικά απέναντι στις απόψεις αυτές, να βγούμε έξω από το τόσο βολικό σύστημα των παραδεδομένων «αληθειών» τόσο της φιλελεύθερης όσο και, κυρίως, μαρξιστικής-αναρχικής παρτίδας και αυτό γιατί αυτές αποσπάζουν να θέτουν ζητήματα σχετικά με το ίδιο το ποίον της «πρόσδου» και της «επιστήμης»³.

Ο πλήρης διαχωρισμός των κινήτρων από τους σκοπούς αποτελεί ένα παραπλανητικό σόφισμα. Κάθε κοινωνία «παράγει» έναν ειδικό και ανεπανάληπτο τύπο γνώσης, ο οποίος αναπτύσσεται, είτε ρητά είτε υπόρητα, στο εκάστοτε κοινωνικό πλαίσιο. Ούτε, όμως, σε θεωρητικό επίπεδο αλλά ούτε και σε πρακτικό είναι δυνατό να διαχωριστούν τα τεχνολογικά μέσα που παράγει μια κοινωνία από το είναι αυτής της κοινωνίας. Πόσο μάλλον, να διαχωριστούν οι ευθύνες των επιστημόνων από την ίδια την κοινωνία. Αντιθέτως, τα «επιτεύγματα» αυτά έχουν να μας πουν πολλά για την ίδια την κοινωνία και

σε σφαίρες. Είτε είναι αυτές του κάθε Πάσσαρη είτε του κάθε μπάρτου.

“Ο μεγαλύτερος κίνδυνος των φυλακών υψίστης ασφαλείας είναι ότι, αφού κτιστούν, δεν μπορούν να μείνουν άδειες: κλείνουν λοιπόν εκεί τον οποιοδήποτε... τους “επικίνδυνους” τους κατασκευάζουν... η υπερβολική καταπίεση έχει καταστροφικά αποτελέσματα... γιατί, από την στιγμή που στερούν σε έναν άνθρωπο καταδικασμένο σε μακρόχρονη φυλάκιση μια σχετικά φυσιολογική ζωή, τότε αυτός δεν έχει παρά δύο επιλογές: να αφεθεί στην μοίρα του ή να εξεγερθεί... αλλά πίσω από κάθε εξέγερση βρίσκεται ένας φυλακισμένος που έχει αδικηθεί...” Ζακ Μεσρίν, “Το Ένστικτο του Θανάτου”

1. Cesare Lombroso: Ιταλός δικαστικός του 19^{ου} αιώνα που απέδιδε εγκληματικές τάσεις στα άτομα με βάση συγκεκριμένα βιολογικά χαρακτηριστικά της φυσιολογίας τους.

2. Thomas Hobbes: Άγγλος κοινωνικός και πολιτικός φιλόσοφος του 17^{ου} αιώνα. Στο κυριότερο έργο του, “Λεβιάθαν”, υποστηρίζει ότι το κοινωνικό συμβόλαιο δομείται πάνω στην παραδοχή ότι ο άνθρωπος στην φυσική του κατάσταση είναι για τους άλλους “λύκος” (“Homo homini lupus”) σ’ ένα αδιάκοπο πόλεμο όλων εναντίον όλων.

3. Χαρακτηριστικά, ο E. Malatesta έγραψε: “αν νοήσουμε ως πρόοδο την εξάλειψη της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο, τότε βρισκόμαστε στο σημείο πρόόδου αριθμός μηδέν.”

4. Αυτό δεν σημαίνει ότι, από την άλλη επικροτούμε τους φύλους που έκανε ο Πάσσαρης. Ούτε μας εκφράζουν συνθήματα τύπου “Πάσσαρη γεια στα χέρια σου” (κατά το Μπιν Λάντεν σ’ ευχαριστούμε). Αν ο Μπακούιν νοούσε τελικά την επανάσταση ως διαδικασία “ανθρωποποίησης του ανθρώπου” τότε επ’ ουδενί δεν προσεγγίζουμε το στόχο αυτό όταν επιχαιρούμε για φόνους εν ψυχρώ. Άλλο ν’ αναγκαστείς να δράσεις έτσι στο πεδίο μιας σύγκρουσης (γιατί, ταυτόχρονα, δεν είμαστε ούτε πασιφιστές ούτε “ανθρωπιστές”) κι άλλο να το επιδιώκεις ως αυτοσκοπό με κίνητρο την εκδίκαση, τη σαδιστική ηδονή και την τρομοκρατία: αυτή είναι η ηθική της εξουσίας και όχι εκείνων που την αντιμάχονται.

την ιδέα που έχει για τον εαυτό της⁴.

Πίσω από την ιδέα της ουδετερότητας της επιστήμης κρύβεται η ιδέα της ολικής καθυπόταξης της φύσης. Η άποψη πως η «γνώση είναι δύναμη» (Βάικνας), δύναμη κυριαρχίας και υποταγής, που άλλαξε ολοκληρωτικά το ρυθμό στην κίνηση του πνεύματος και έδωσε τον τόνο στην κατεύθυνση της δράσης διατυπωμένη με λακωνικότητα και μοναδική ακρίβεια από τον Καρτέσιο αναφέρει πως πρέπει: «να γίνουμε αφέντες και κτίτορες της φύσης» για να προσεγγίσουμε την «αλήθεια». Ο κεντρικός αυτός καπιταλιστικός τρόπος σημασιολόγησης της «γνώσης», μιας γνώσης αποτελεσματική και εργαλείο της εξουσίας, μιας γνώσης ως σημείο άρθρωσης και δεκανίκι στήριξης της, αποτελεί το θεμέλιο της καπιταλιστικής κοινωνίας. Ως εκ τούτου, μια κοινωνία δεν μπορεί να θέλει κάτι, εφόσον αυτό που λείπει πως θέλει είναι εγγεγραμμένο στην ίδια της τη θέσμιση. Αυτό που παρουσιάζεται ως δυνατότητα επιλογής, είναι το αποτέλεσμα της επιβολής του αγοραίου προτύπου (δηλαδή, του προτύπου της οικονομίας της αγοράς) πάνω στον τρέχοντα πολιτικό λόγο και στο βαθμό που η καπιταλιστική θέσμιση δεν αμφισβητείται με τρόπο «ρητό» και «διαυγή» (όπως θα μας έλεγε ο Καστοριάδης), τα αρχικά μας ερωτήματα χάνουν το νόημά τους.

Σκοπός μας, σε τελική ανάλυση, να εξαρθρώσουμε αυτήν την «κεντρική φαντασιακή σημασία» του καπιταλισμού για να την ισοπεδώσουμε.

Σημειώσεις

¹ Βλ. Κ. Καστοριάδη Η “Ορθολογικότητα” του Καπιταλισμού, Ύψιλον, 1998

² Βλ. Κ. Καστοριάδη Η Φαντασιακή Θέσμιση της Κοινωνίας, Ράππα, 1981

³ Αναφερόμαι εδώ στην κλασική αναρχική παράδοση του ΧΙΧ κυρίως αιώνα.

⁴ Βλ. Κ. Καστοριάδη “Σκέψεις πάνω στην «Ανάπτυξη» και την «Ορθολογικότητα»”, στο Χώρο του Ανθρώπου, Ύψιλον, 1995· επίσης, «Η Τεχνοεπιστήμη» στο Οι Ομιλίες στην Ελλάδα, Ύψιλον, 1990· και «Τεχνική» στο Τα σταυροδρόμια του Λαβυρίνθου, Ύψιλον, 1991

ερχοστάσιο σφηκών

“Και ενώ η Τζέην, σπαργώσα από ερωτική διέγερση, κοιτάζε με βλέμμα οξύ και φλογερών την εξογκοθεισάν υπό το παντελόني πούτσαν του Στηβ, που είχε γίνει μακρά, χονδρή, πολύ σκληρά και επάλλετο τεταμένη, το ωραίο αιδίον της, το εξάισον μουνί της έλεγε με την ίδια γλώσσα, περί των Κήπων της Εδέμ και περί των εκστατικών του φύλου της ανθέων, όπου το αφροέν πάθος της ψωλής ευρίσκει και συνθέτει εκείνα τα στοιχεία, που εν ευφροσύνη δημιουργούν τον σύντονον τον γλυκασμόν τον μέγαν, που μετατρέπει προς στιγμήν πάσα διαφοροποίησιν και πάντα διαχωρισμόν, εις ένθεον και απόλυτον ενότητα κατακτημένην.”

Ανδρέας Εμπειρικός, “Ο Μέγας Ανατολικός”

Το παραπάνω απόσπασμα του γνωστού “πορνογράφου” Ανδρέα Εμπειρικού, περιγράφει με πολύ καλό τρόπο την ποιότητα που θα μπορούσε (και που θα επιθυμούσαμε) να εμπεριέχει το γαμήσι, ποιότητα που δεν υπάρχει, τουλάχιστον στο βαθμό που θα μπορούσε αυτή να εκδηλωθεί, για να καταλάβει το πεδίο της ανθρωπίνης ύπαρξης.

Από την άλλη υπάρχει και αυτό που ονομάζεται έρωτας. Ο έρωτας, σαν έννοια συγκροτημένη¹, κάνει μια πρώτη εμφάνιση στην αρχαία ελληνική κοινωνία. Λαμβάνοντας υπόψη αφενός ότι η “η αρχαία Ελλάδα” δεν ήταν μια ενιαία κοινωνία και αφετέρου ότι ό,τι γνωρίζουμε σε επίπεδο ιδεών για αυτή την εποχή προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από τις τοπικές κυριαρχες ιδέες δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πραγματικά τι συνέβαινε σε σχέση με τα δύο αυτά ζητήματα: το γαμήσι (που αυθαίρετα θα χαρακτηρίσουμε σαν την σχέση και πράξη με την μεγαλύτερη ποσότητα κοινωνικότητας) και τον έρωτα (που επίσης αυθαίρετα θα ονομάσουμε εκείνο το μηχανισμό που ρυθμίζει αυτή την κοινωνική σχέση). Είναι σχεδόν αδύνατον να γνωρίζουμε πραγματικά πως γαμιούνταν και ερωτεύονταν σε παλαιότερες κοινωνίες οι άνθρωποι. Η λογοτεχνία και φιλοσοφία λίγα περιθώρια αφήνουν: στην καλύτερη περίπτωση είναι μάλλον επιθυμίες, είτε επιθυμίες για κυριαρχία είτε για απελευθέρωση. Παρακάτω θα κάνουμε μια απόπειρα να δούμε τις φάσεις μιας “εξελίξης” σε πολιτιστικό (που συμπεριλαμβάνει το οικονομικό) επίπεδο γύρω από την επιθυμία της κυριαρχίας κάθε φοράς τάξης να ρυθμίσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι θα γαμιούνται.

Στο “Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους” ο Ένγκελς περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο, μια κοινωνική σχέση έρχεται να υποταχθεί σε μια οικονομική. Ο Ένγκελς, με λίγη βοήθεια από τον Μαρξ και τον Μόργκαν, αποδεικνύει ότι η **μονογαμία της γυναίκας** (σε ένα πρώτο στάδιο μόνο της γυναίκας και όχι απαραίτητα και του άντρα) είναι μια απαραίτητη προηγηθείσα συνθήκη για την ύπαρξη και την συνέχιση της ιδιοκτησίας. Βλέπουμε λοιπόν τον τρόπο με τον οποίο μια κοινωνική σχέση αλυσοδένεται στα δεσμά της οικονομίας. Το γαμήσι λοιπόν, παύει να είναι απλό γαμήσι, και από τον πλούτο της απλότητας του περνάει στην πλούτο της ιδιοκτησίας: επειδή η μόνη πραγματικά αποδεκτή συγγένεια του παιδιού είναι αυτή με την μητέρα του, έπρεπε να εξασφαλιστεί -προκειμένου το παιδί να μπορεί να κληρονομήσει την ιδιοκτησία και την εξουσία του πατέρα- ότι η μαμά δεν θα γαμιούνταν με κανέναν άλλον. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει και το αντίστροφο, όπως είπαμε. Εξάλλου πολλές ήταν εκείνες οι κοινωνίες που είχαν θεσμοθετήσει αυτό ακριβώς, το δικαίωμα δηλ. του άντρα να γαμίζει και άλλες, μήπως τυχαία το επάγγελμα της πούτανάς “θεωρείται” από τα αρχαιότερα στον κόσμο;

Η “αρχαία Ελλάδα”², όντας η πιο εξελιγμένη -με ουδέτερη χροιά αυτό-κοινωνία της αρχαιότητας, ξεδιπλώνει μπροστά μας μια πλήρη ανάπτυξη όλων των παραπάνω. Θεσμοθέτηση του δικαιώματος των αντρών να γαμάνε και άλλες γυναίκες πέραν της συζύγου και ακόμα περισσότερος υποβιβασμός του κοινωνικού ρόλου της γυναίκας, στο βαθμό που αυτή θεωρούνταν από κάποιους “διανοούμενους” (έτσι για να βλέπουμε και τις αναλογίες) “πράγμα”. Υποθέτουμε λοιπόν, ότι το γαμήσι με τις συζύγους ήταν μια καθαρά οικονομική δραστηριότητα, άρα δεν ήταν και καθόλου γαμήσι, πιο πολύ μάλλον συνουσία³ ήταν· και ότι αυτό που ίσως ήταν ο έρωτας (και το γαμήσι) αφορούσε τους ενήλικους άντρες και την σχέση τους με άλλους άντρες, με αγόρια και με εταίρες... Αυτά δεν έχουν το χαρακτήρα της περιγραφής των σχέσεων της εποχής. Ας καταγραφούν σαν επιθυμίες τις κυριαρχίας, τουλάχιστον, ανεξάρτητα από την όποια

έκταση μπορεί να είχαν...

Με την έλευση του χριστιανισμού τα πράγματα έρχονται να αλλάξουν κατά πολύ... Τουλάχιστον σε ότι αφορά τον ελληνικό και ρωμαϊκό πολιτισμό: η γυναίκα πια δεν είναι πράγμα, είναι εξίσου άνθρωπος με τον άντρα, και επίσης ο άντρας είναι πια υποχρεωμένος και αυτός στην μονογαμία. Αυτά βέβαια τα λέγανε στην αρχή οι χριστιανοί, γιατί στην συνέχεια η κοινωνική θέση της γυναίκας υποτιμήθηκε ξανά: η γυναίκα έγινε ο κατεξοχήν φορέας της αμαρτίας, το απόλυτο εμπόδιο στην απόπειρα του ανθρώπου-άντρα προς την αγιότητα. Το γυναικείο πρότυπο, του χριστιανισμού, η Παναγία¹, είναι το ιδανικό της μητέρας, χωρίς καν να έχει γαμηθεί έχει γεννήσει τους κληρονόμους της πατρικής ιδιοκτησίας και εξουσίας. Με την θρησκεία λοιπόν, και ειδικότερα τον χριστιανισμό και τις εκφάνσεις του, η ιδεολογία κάνει την πρώτη της ιστορική εμφάνιση και έρχεται να επικαλύψει, να ρυθμίσει, να καθορίσει πλήθος ανθρώπινων σχέσεων. Υπάρχει μια σαφής εξελικτική πορεία: με την γέννηση της ιδιοκτησίας το γαμήσι το καθόριζαν μόνο τα οικονομικά συμφέροντα (κληρονομίες, κτλ.), με τον χριστιανισμό έρχονται να επικαθίσουν σε αυτή την κοινωνική σχέση τα ιδεολογικά κατακάθια, η ανυπακούη γυναίκα πια, όχι μόνο θα τιμωρηθεί σε αυτή την ζωή αλλά και στην επόμενη και για πάντα. Ομορφιά! Ταυτόχρονα, επειδή σύμφωνα με το πρόταγμα του χριστιανισμού όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον του θεού, ενώ ο χριστιανισμός απελευθερώνει τους ανθρώπους από ένα πεδίο, έρχεται να τους σκλαβώσει σε ένα άλλο: έτσι πια και ο άντρας είναι υποχρεωμένος στην μονογαμία και ιδεολογικά -εκτός βέβαια, πάντα εκτός, από αυτούς που είχαν δύναμη και πλούτη... Και τέλος εκεί που το γαμήσι και η αναπαραγωγή ήταν απλά μια οικονομική διαδικασία, γίνεται τώρα και ιδεολογική: οι άνθρωποι πρέπει να γαμάνε μόνο για να κάνουν παιδιά που θα κληρονομήσουν την βασιλεία των ουρανών, αν δεν έχουν τίποτα άλλο...

Αυτό που σήμερα, μέσα σε γενικές γραμμές αποκαλείται έρωτας θα λέγαμε ότι έκανε την πρώτη του εμφάνιση κατά την αναγέννηση· συγκλονιστικές αλλαγές στο περιεχόμενο δεν υπάρχουν βέβαια, τις ίδιες ερωτικές κουβέντες απήλλασαν οι ερωτευμένοι υποτίθεται εδώ και 500 χρόνια: όρκοι αιώνιας πίστης, αιώνιας αγάπης και άλλα ανεδάφια. Με την έλευση του αστικού πολιτισμού, η ιδεολογία που καθόριζε το γαμήσι, εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία: από την κοινωνική επιβολή πάνω στην γυναίκα, περάσαμε στην οικονομική επιβολή, στην συνέχεια στην θεϊκή επιβολή και με τον αστικό πολιτισμό στην ατομική πρωτοβουλία. Αφού έχουν επικαθίσει όλα αυτά τα ζήματα πάνω του, έρχεται με την σειρά της η αστική κοινωνία να αλείψει και αυτή την μαρμελάδα της. Ας διαβάσει κανείς το οικογενειακό δικαίο κάθε ανεπτυγμένης δυτικής χριστιανικής κοινωνίας. Το γαμήσι από ένα μέσο εξασφάλισης και διαιώνισης του πλούτου, γίνεται μέσα στην αστική κοινωνία εμπορεύσιμο είδος με τα όλα του...

Και εδώ αρχίζουν τα πραγματικά δύσκολα, ποιες είναι οι διαστάσεις αυτής της ιδεολογίας σήμερα; Πώς λειτουργεί αυτός ο μηχανισμός καθορισμού μιας κοινωνικής σχέσης (του γαμησιού); Ποιες είναι οι δυνατότητες ημών που θέλουμε και προσπαθούμε να είμαστε φορείς ενός άλλου πολιτισμού;

Είναι γνωστό -τι γνωστό δηλ. πασίγνωστο ακόμα και για τους "δοκιμογράφους" των εκθεσιολογιών- ότι στην πλειονότητα των κοινωνικών μας σχέσεων αυτό που τις καθορίζει είναι ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης, ο άγιος νόμος του εμπορίου. Από τον θεσμό της προίκας, όπου ανάλογα με το πιο φύλο ήταν σε έλλειψη σε κάποια εποχή ή περιοχή αυτό και προικοδοτούνταν², μέχρι τις καθημερινές μικρές μας σχέσεις... Σχεδόν παντού θα βρούμε τον εχθρό που χίλια πρόσωπα πέρνει και ούτε ένα είναι αληθινό: **το εμπόρευμα**. Ο πούτσος μου για το μουνί σου, ή αν ο πούτσος μου είναι πιο ακριβός, ο πούτσος μου για το μουνί σου και ένα αμάξι, "αγάπη" για "αγάπη" (αλλά άμα δώσεις λιγότερη ο άλλος σε παρατάει), συναισθηματική ασφάλεια (όποιος θέλει ασφάλεια να γίνει ασφάλισης) και άλλα τινά... Είναι σαφές ότι τέτοιες σχέσεις είναι ήδη νεκρές, δεν έχουν μέσα του τίποτα το παλλόμενο εκτός ίσως από την χαπακωμένη πούτσα του "εραστή" στον τεχνητά υφρανθέντα κόλπο της "ερωμένης". Αυτές οι σχέσεις έρχονται να αναπαράγουν τον καπιταλισμό -σαν τρόπο να ζεις, να αγαπάς και να δουλεύεις³ - σε μοριακό επίπεδο.

Τί έρχεται και τί μένει σε μας; Πρώτα από όλα η διαπίστωση ότι είμαστε αφάνταστα καταπιεσμένοι και **σεξουαλικά**. Κανείς δεν μπορεί να καμαρώνει ότι "έχει απελευθερωθεί σεξουαλικά" την στιγμή που ένα πολύ μεγάλο μέρος της ζωής του είναι ακόμα πλήρως υποδουλωμένο. Δεν ισχυριζόμαστε εδώ ότι πρώτα οι άνθρωποι θα κοινωνικοποιήσουν τα μέσα παραγωγής και ύστερα θα απελευθερωθούν σεξουαλικά, το ένα είναι εξίσου απαραίτητη προϋπόθεση για το άλλο. Χωρίς να ξεπεράσει κανείς την έσχατη⁴ μορφή ιδιοκτησίας που είναι η ερωτική (βλ. το αγόρι **μου**-το κορίτσι **μου**), πως θα ξεπεράσει μια **απλούστερη** όπως η οικονομική; Θα επαναλάβουμε, ο καπιταλισμός είναι πολιτισμός περισσότερο από αποκλειστικά οικονομικό σύστημα, ένα στοιχειώδες κοίταγμα πίσω λέει ότι όποιοι προσπάθησαν οικονομικά και μόνο να τον ανατρέψουν **απέτυχαν οικτρά**.

Ως τότε; Ως τότε ας προσπαθήσουμε να χαρίζομαστε στους ανθρώπους που ζούμε μαζί, και ας εμπλουτίζουμε **και** τα γαμήσια μας με την μεγαλύτερη δυνατή κοινωνικότητα που μπορούν να αποκτήσουν.

Σημείωση: "Απορρίπτουμε κάθε γλωσσολογική ή άλλη εξουσία: μόνον η πραγματική ζωή δίνει το νόημα και μόνο η πράξη το επαληθεύει. Η διαμάχη γύρω από το πόσο πραγματικό είναι το νόημα μιας λέξης, είναι κάθαρτα σχολαστικό ζήτημα αν απομονωθεί από την πρακτική."
Μουσταφά Καγιάτι "Οι Αιχμάλωτες Λέξεις", 1966.

¹ Στο επίπεδο, όπως όλες οι έννοιες τότε, της θεότητας.

² Επιτρέψτε μας, για λόγους ευκολίας, την χρήση αυτού του καταχρηστικού και ανιστόρητου όρου για τον χαρακτηρισμό μιας εποχής.

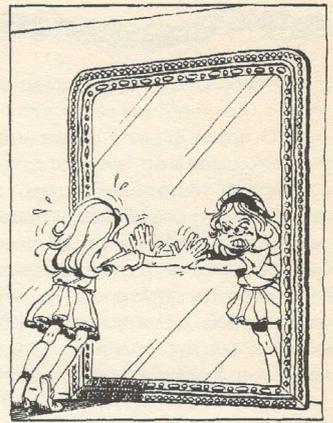
³ Μια μηχανιστική πράξη δηλ. Αυτός είναι και ο λόγος που δεν χρησιμοποιούμε αυτή τη λέξη στο κείμενο, όταν κάποιος μιλάει για συνουσία, πιο πολύ φανταζόμαστε δύο μηχανήματα να γαμιούνται παρά δύο ανθρώπους να **επιθυμούν**.

⁴ Επιπλέον: ο περιορισμός της γυναικείας φύσης σε μητρότητα. Η Παναγία δεν είναι γυναίκα, είναι **μητέρα**.

⁵ Η πιο πρόσφατη ανάμνηση της ελληνικής κοινωνίας από την προίκα προέρχεται από την δεκαετία του '60, όπου οι περισσότεροι άντρες έλειπαν με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση τους. Υπάρχουν παλιότερες μαρτυρίες εποχών και αντρικών όπου αυτός που προικοδοτούνταν ήταν ο άντρας.

⁶ Όπως (δε) λέει αυτή η ξεχειλωμένη σαχλότητα ο Μπουσκάλια.

⁷ Έσχατη στον βαθμό που το αντικείμενο είναι άνθρωπος.

Προς αγαλλίαση του φιλοθεάμονος κοινού, που έσπευσε με ρεκόρ τηλεθέασης να το τιμήσει, ξεκίνησε και στη χώρα μας εδώ και μερικούς μήνες το τηλεοπτικό πρόγραμμα «Μεγάλος Αδερφός», πρόγραμμα που με διαφημιστική επωδό το σλόγκαν «η ζωή είναι πιο συναρπαστική» διακηρύσσει την πρόθεση του να αποτυπώσει και να προβάλει αυθεντικές όψεις της πραγματικότητας κι όχι πενιχρά της υποκατάστατα. Χρησιμοποιώντας για τίτλο του έναν απ' τους χειρότερους εφιάλτες του Όργουελ, εφαρμόζει με τον καλύτερο τρόπο τον μηχανισμό αλλοίωσης και μεταστροφής των γλωσσικών εννοιών που εκείνος ανέλυσε καθώς, ακόμα και για όσους έχουν διαβάσει το βιβλίο του, οι λέξεις Μεγάλος Αδερφός δεν παραπέμπουν πια σ' ένα σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου (το οποίο και ενέπνευσε τους σχεδιαστές του παιχνιδιού) αλλά σε μια, έστω σαχλή, τηλεοπτική εκπομπή.

Με αφορμή την έναρξη αυτής της εκπομπής και της ενθουσιώδους υποδοχής της απ' το κοινό, αναπτύχθηκε τελευταία μια πολεμική ενάντια στη συγκεκριμένη μορφή θεάματος: πολεμική που συγκεντρώνοντας στους κόλπους της «δημόσια πρόσωπα» και «διανοούμενους» τόσο του συντηρητικού όσο και του αριστοκράτου προτάσσει σαν εμπροσθοφυλακή των αντιρρήσεων της το επκέλημα της προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της προώθησης αξιών όπως το εύκολο κέρδος, η με κάθε μέσο δημοσιότητα και καριέρα κτλ.

Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με το να καταδείξουμε την αβυσσαλέα υποκρισία των επαγγελματιών αυτών τοποτηρητών των ηθών που φαίνεται να αγνοούν το πασίδηλο γεγονός ότι ο θαυμαστός καινούριος κόσμος μας στηρίζεται στον διαρκή υποβιβασμό του ανθρώπινου, και απ' τους οποίους οι περισσότεροι έχουν κερδίσει χρήματα και έχουν κάνει καριέρα εμφανιζόμενοι ακριβώς σαν επικριτές των αξιών του χρήματος και της καριέρας. Θα αντικρούσουμε όμως την αποπροσανατολιστική για την κατανόηση του φαινομένου θέση τους σύμφωνα με την οποία το εν λόγω παιχνίδι εκφράζει με έκπτωση και μια οπισθοδρομία σε ε-

πίπεδο πολιτισμού· εκτίμηση ολόκληρα λαθεμένη καθώς η εμφάνιση τέτοιας δομής και κατεύθυνσης προγραμμάτων (που ξεκίνησαν πριν από μια δεκαετία περίπου από τις ΗΠΑ) σηματοδοτεί το πέρασμα σε μια νέα θεαματική εποχή κατά την οποία η «πραγματικότητα» αντί να γίνεται αντιληπτή σαν ένα άχρωμο και αδιάφορο τοπίο που το θέαμα αναλαμβάνει να αποκρύψει, θα τείνει ολοένα και περισσότερο να θεαματικοποιείται.

Φυσικά η συγκριμένη εξέλιξη εντείνει τον εκχυδαισμό και την πτώχευση

"Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΡΦΟΣ"

της καθημερινής ζωής, όμως η κλιμακούμενη αυτή αλλοτρίωση δεν συνιστά απειλή για τον δημοκρατικό και φιλελεύθερο πολιτισμό μας που με τόση ζέση οι προαναφερόμενοι θεματοφύλακες του υπερασπίζονται, αλλά αντίθετα αποτελεί προϋπόθεσή του επειδή καθιστά εφικτή την διατήρηση, διαίτησις και αποδοχή ενός κόσμου τόσο καταφανούς αδικίας, ανελυθερίας και ασχίμας.

Η εμφάνιση λοιπόν του «Μεγάλου Αδερφού» και άλλων συναφών εκπομπών και η παρουσία στο Internet διευθύνσεων όπου μπορεί κανείς να παρακολουθήσει την καθημερινή ζωή μιας «συντησμένης» οικογένειας ή να παρατηρήσει ερήμην τους τις επιδόσεις των πελατών ενός μπορντέλου ή των χρηστών ενός δημόσιου αποχωρητηρίου, δεν είναι απόρροια απλά μιας εκσυγχρονισμένης εκμετάλλευσης της γενικευμένης οφθαλμολαγνείας, αλλά εκφράζει ταυτόχρονα έναν διευρυμένο κορεσμό των θεατών απέναντι σε θεάματα τεχνητά, πλασματικά και απόμακρα ως προς την δική τους πραγματικότητα. Οι ούσπερ ήρωες έχουν μια σκοτώσει εκατομμύρια κακούς κι έχουν σώσει χιλιάδες φορές τον πλανήτη, οι φτωχές κοπελίτσες έχουν παντρευτεί ξανά και ξανά τον αρρενωπό γιο του αφέντη τους, και ο τηλεθεατής, όσο και αν εξακολουθεί να παρακολουθεί όλες αυτές τις επαναλήψεις, αφού έχοντας εθιστεί δεν μπορεί να κάνει κι αλλιώς, έχει αρχίσει να κασιουργείται.

Τα reality show έρχονται λοιπόν την κατάλληλη στιγμή για να σώσουν την κατάσταση καθώς, παρόλο που κι αυτά κινούνται σ' ένα προκαθορισμένο πλαίσιο κι ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες, έχουν την ικανότητα να αγιαστρώνουν την περιέργεια του θεατή παρουσιάζοντάς του πραγματικούς ανθρώπους οι οποίοι, όσο κι αν ενσωματώνουν σαν παρατηρούμενα αντικείμενα ένα στερεότυπο ρόλο, εξακολουθούν να διατηρούν ένα πυρήνα αυθεντικότητας που μαγνητίζει το κοινό· δυναμική που δεν θα μπορούσε να μείνει ανεκμετάλλευτη από τους τηλεοπτικούς παραγωγούς που για να κάνουν ακόμα πιο πειστική την υποτιθέμενη αμφίροπη σχέση μεταξύ θεάματος και πραγματικότητας, αποδεικνύοντας ταυτόχρονα την πίστη τους στους δημοκρατικούς θεσμούς, δίνουν την δυνατότητα στους ίδιους τους θεατές να αποφασίζουν για την τύχη των διαγωνιζομένων. Επειδή όμως η επανάληψη αφαιρεί από κάθε μέσο τη δυναμική του και ο εθισμός οδηγεί αναγκαστικά στην επαύξηση της δόσης, είναι σίγουρο ότι στο μέλλον οι προσφερόμενες «ρεαλιστικές παραστάσεις» θα προλαμβάνουν ολοένα ωμότερο και αποτροπαστικότερο χαρακτήρα, με τους θεατές, σαν άλλος λαός του Κολοσσαίου, να ποδοκροτούν και να ωρύνονται από τις κερκίδες-καναπέδες τους απαιτώντας περισσότερα γαμψία σε απευθείας μετάδοση και πραγματικούς φόνους.

Ο κορεσμός λοιπόν υπήρξε η αφορμή για την φαινομενική αυτή εισβολή του πραγματικού μέσα στο θεαματικό, εισβολή που κάτω από μια παρατηρητική ματιά μάς αποκαλύπτει την παραπλανητική φύση της, καθώς δεν είναι η αληθινή ζωή με τις αυθεντικές και αντιφατικές όψεις της που εισχώρησε ξαφνικά μέσα στον πλασματικό κόσμο του θεάματος αλλά το θέαμα που παρεισέφρησε στην επικράτεια της πραγματικότητας και την αλλοίωσε σε τέτοιο βαθμό με την επιρροή του ώστε κατάφερε να ενσωματώσει, χωρίς παραφωνίες και κινδύνους, τις αποικιοποιημένες μα όψεις της στο σύμπαν της δικής του κοινοτυπίας. Έτσι οι τηλεθεατές δεν προσρίζονται μα μόνο για τον ρόλο του δέκτη αλλά έχουν μετατραπεί σε φορείς του θεαματικού, σε τμήματα της εύπλαστης ύλης του που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο σαν κοινό όσο και σαν παράσταση.

Οι θεατές δεν ταυτίζονται απλώς με τους παίκτες αλλά αναγνωρίζουν πάνω τους τον ίδιο τους τον εαυτό. Δεν είναι δυνατόν να

πλήξουν παρακολουθώντας αυτό το ομολογουμένως βαρετό παιχνίδι ούτε ν' αποδιάσουν με τις ανθρώπινες καρικατούρες που παίρνουν μέρος σ' αυτό επειδή η κενότητα των χαρακτήρων είναι η δική τους κενότητα και η πλήξη που κυριαρχεί είναι η δική τους πλήξη. Στην μονότομη καθημερινότητα του παιχνιδιού αναγνωρίζουν την ανούσια πραγματικότητα της δικής τους ζωής που έχει όμως πλαισιωθεί με την υπέρτατη για την εποχή μας τιμή έχοντας αναχθεί

σε κάτι το άξιο να θεασθεί. Η ρηκότητα, η κενότητα, η πληθιότητα και η ομοιομορφία χαρακτήριζαν ανέκαθεν την ανθρώπινη πανίδα ποτέ όμως δεν είχαν κατακτήσει τέτοια επίπεδα ανάπτυξης και καθολικότητας ώστε να τολμήσουν να εκφραστούν μέσω μιας τόσο ναρκισσιστικής αυτοπαρατήρησης.

Δε θα 'ταν υπερβολή να μιλήσουμε για μια πνευματική και ψυχική μετάλλαξη του ανθρώπου που περνώντας από το στάδιο του homo theoreticus κατέληξε σ' ένα νέο είδος που θα τολμούσαμε να ονομάσουμε homo icconicus. Η ύπαρξη χιλιάδων ανθρώπων που είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν σ' ένα «παιχνίδι» όπως ο «Μεγάλος Αδερφός» και κυρίως η παρουσία εκατομμυρίων άλλων που αδμονούν να το παρακολουθήσουν θα ήταν αδιανόητη χωρίς μια βαθιά μεταβολή της ανθρώπινης φύσης, μεταβολή εφικτή χάρις στην επίμονη και διαρκή προπαγάνδα των τριάντα και πλέον χρόνων σταδιακής εξαπλώσεως της τηλεόρασης, του οργάνου αυτού που χωρίς να κατέχει το μονοπώλιο του θεαματικού λόγου αποτελεί το σημαντικότερο εκπρόσωπό του έχοντας την δυνατότητα να προσφέρει υπηρεσίες εικαστητραώρου βάσεως και μάλιστα στο εσωτερικό του «τελευταίου» και «ερότερου» καταφυγίου του ανθρώπου, δηλαδή το σπίτι του. Η μακρά αυτή διαδικασία κατάφερε να προσαρμόσει το ανθρώπινο στα πλαίσια του θεάματος το οποίο, χωρίς να αρκείται πια να επιδρά πάνω σ' αυτό, παρουσιάζει υπερήφανα τα αποτελέσματα της ίδιας του της επίδρασης. Αν μέχρι σήμερα ήταν συγκεκριμένοι οι άνθρωποι που αναλαμβάναν έναντι χρημάτων και «δόξας» να υποβιάσουν την ύπαρξή τους στο επίπεδο μιας εικόνας – οι διάφοροι stars οι ενδεικτικά επονομαζόμενοι και «είδωλα» - τώρα πια προσφέρεται μαζικά η δυνατότητα για μια ύπαρξη θεαματική, μέσα από την οθόνη για τους «παίκτες» και απέναντι απ' αυτήν για όλους τους υπόλοιπους που καλούνται να παρακολουθήσουν την εικόνα της ίδιας τους της αλλοτρίωσης και οι οποίοι δεν θα 'ταν υπερβολή να πούμε ότι, τουλάχιστον κατά την διάρκεια της προσήλωσής τους, δεν είναι πια άνθρωποι αλλά αυτοπαρατηρούμενες εικόνες.

Υπάρχει ένα απ' τα λιγότερο γνωστά διηγήματα του Πόε που συνομίζει με τρόπο αλληγορικό την αγωνία των παραπάνω συλλογισμών. Τίτλοφύρεται «Το Δωμάτιο με τους Μαγικούς Καθρέπτες» και κάνει λόγο για ένα περιοδεύων τσίρκο που καταφθάνοντας σε μια μικρή επαρχιακή πόλη ανοίγει τις πύλες του για το κοινό. Ανάμεσα στα άλλα θαυμαστά και μυστήρια θεάματα που προσέφερε ήταν και το δωμάτιο με τα κοίλα κάτοπτρα, επιφάνειες που παραμόρφωναν τρομακτικά ή γελοία κάθε αντικείμενο που καθρεπτιζόταν σ' αυτές. Το σύνολο των κατοίκων της πόλης επισκέπτεται το τσίρκο και όλοι μπαίνουν με την σειρά στο πρωτόγνωρο γι' αυτούς Μαγικό Δωμάτιο χωρατεύοντας και γελώντας με τις αλλόκοτες αντανάκλασεις των σωμάτων τους, για να διαπιστώσουν, βγαίνοντας έξω και κοιτάζοντας με μάτια γουρλωμένα ο ένας τον άλλο, ότι οι μορφές τους είχαν προσαρμοστεί και αντιγράψει το παραμορφωμένο είδωλο που οι καθρέπτες τους είχαν προτείσει· παραμόρφωση που όπως αφήνεται να εννοηθεί εξέφραζε σε υλική μορφή την πραγματικότητα του εσωτερικού τους κόσμου.

Τι πλάσματα θα προέκυπταν αν οι τερατώδεις αυτές μορφές έμπαιναν ξανά και ξανά μες' το δωμάτιο με τους καθρέπτες, με τα χαρακτηριστικά τους να προσαρμόζονται κάθε φορά εκ νέου στην αλλοιωμένη τους αντανάκλαση;

ΚΑΙ "ΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΓΙΚΟΥΣ ΚΑΘΡΕΠΤΕΣ"

Δεν συνηθίζουμε να προωθούμε καλλιτέχνες μέσα από τις πλούσιες σελίδες του εντύπου μας, όμως στην συγκεκριμένη περίπτωση νομίζουμε ότι αξίζει τον κόπο. Το παρακάτω ποίημα (και μην ακούτε τις μαλακίες ότι η τέχνη είναι νεκρή) το βρήκαμε στην τοπική Πατρίς στο εορταστικό φύλλο της 28^{ης} Οκτωβρίου εν μέσω εθνοπατριοστρατιωτικοθηρησκευτικών παραληρημάτων. Αντιγράφουμε:

Μικροί Ήρωες

Οι ίσκιοι τους τις νύχτες με επισκέπτονται/ Φαντάσματα από άλλη εποχή/ Την ένοχη συνείδηση μου ανέχονται/ Και όλο μου γνέφουνε να πάω προς τα 'κει.

Στην Γένοβα ο Κάρλος ο Τζουλιάνι/ Τ' όνομα του δώσαν σε ένα δρόμο/ Μαζεύονται Ιταλοί και Αμερικάνοι/ Επίσημο να εκφωνήσουν λόγο!

Στην Αθήνα είναι ο Θάνος Αξαρλιάν/ Γνωστός αναρχικός και τρομοκράτης/ Της μάνας του της είπανε πως πάει/ Μα 'κείνη περιμένει πάντα να 'ρθει.

Στη Ρώμη είναι ο Κώστας Γεωργάκης/ Στον Τίβερη τις σιάχτες του σκορπίσαν/ Οι σύντροφοι στα μάτια δεν κοιτούν/ Δεν θέλουν να θυμούνται και σιωπήσαν.

Μια νύχτα όμως θα 'ρθω να σας βρω/ Φωτεινές, ξεχασμένες σκιές μου/ Να μπω σε χορό μαγικό/ Με σας τους μικρούς ήρωές μου!

Τώρα αυτό πως να το πούμε; Παράνοια; Σχιζοφρένεια; Μπα... Θίγουμε τους παρανοϊκούς και τους σχιζοφρενείς. Η ιδεολογία του θεάματος είναι που επιτρέπει αυτό το αναπάντεχο κοκτέιλ, από ένα τυχαίο θύμα της τρομοκρατίας, από τον νεκρό της Γένοβα και από τον αυτοπυρπολούμενο Έλληνα. Είναι εκείνος ο χώρος όπου χωράνε τα πάντα, για να γίνουν μετά ένας γκρίζος πολτός...

“Κύριε δήμαρχε, εγώ θέλω να πιάσετε τους Αλβανούς και να τους διώχνετε. (...) Να φυλάτε τα σχολεία, αλλά όχι όμως έτσι, γιατί είχα δει δύο παιδιά να βάζουν δυναμιτάκια. Να βάλετε πρωί, μεσημέρι, βράδυ φύλακες. Γιατί από ότι έχω δει δεν το φυλάτε πολύ καλά.”

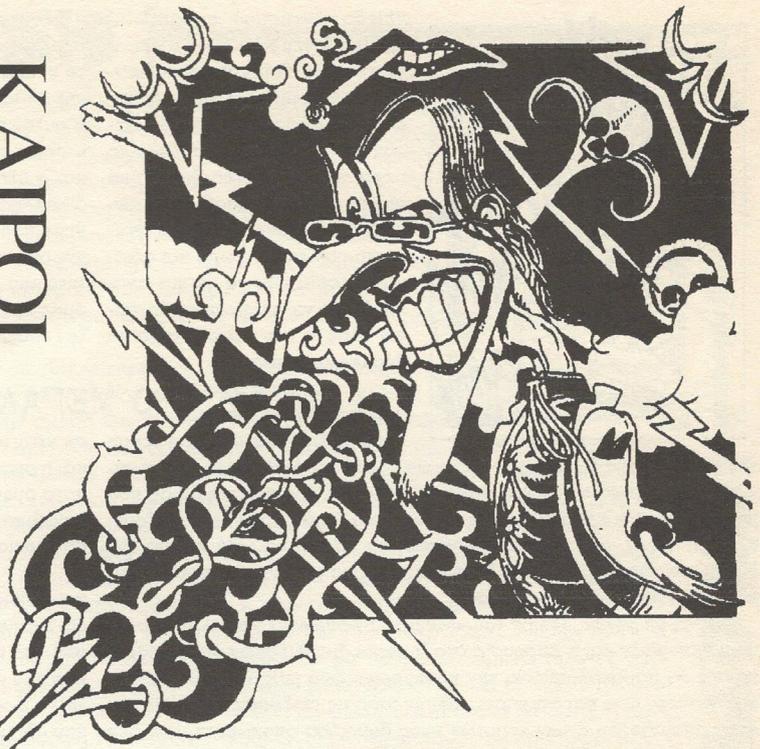
“Προς τον κ. δήμαρχο, σας ευχαριστούμε για όλα αυτά που κάνετε για μας. Αλλά θέλουμε να μας κάνετε ακόμα μία χάρη. 1) Το σχολείο μας πάει καμιά φορά στο δασάκι, εκεί όμως πάνε ναρκομανείς. Για αυτό θέλω να διώξετε τους ναρκομανείς. (...) 4) Να βάλετε ένα περιπολικό να γυρίζει νύχτα-μέρα τους δρόμους, γιατί οι κλέφτες μας έχουν ρημάξει τα σπίτια.”

Περιοδικό “Η Πεύκη μας”, τεύχος 9, Δεκέμβρης 1997.

Τς,τς... το δράμα των αθών παιδιών που είναι έρμαιο στα χέρια των τοξικομανών, των αλβανών και κάθε λογής αλητήριων... Οι έλληνες κινδυνεύουν από τους μετανάστες, αυτό είναι τόσο προφανές πια, που ακόμα και τα παιδιά το διαπιστώνουν. Ακλόνητο επιχείρημα. Ας χαρούν οι γονείς και δάσκαλοι, τα παιδιά τους θα γίνουν έλληνες, θα κυνηγάνε τους μετανάστες και θα τους λένε μπράβο...

“Προσβολή στον πολιτισμό”. Έτσι τιλοφορείται μια μικρή είδηση στην εφημερίδα. Η είδηση είναι ο “θάνατος”, ενός αλβανού στα ελληνοαλβανικά σύνορα σε ανταλλαγή πυροβολισμών. Οι αλβανοί είχαν κλέψει ένα βόδι και το τεμάχιζαν όταν συνοριακοί φρουροί τους ζήτησαν να παραδοθούν και οι αλβανοί άρχισαν να πυροβολούν. Ποια είναι η προσβολή στον πολιτισμό; Όχι ότι σκοτώθηκε ένας άνθρωπος για ένα βόδι, ούτε ότι υποτιμάνε την νοημοσύνη μας. Η προσβολή στον πολιτισμό είναι ότι το πτώμα του αλβανού μεταφέρθηκε στο ίδιο αγροτικό με το μοσχάρι!!! Μάλιστα... ενώ αν τα πήγαιναν σε ξεχωριστά φορτηγάκια θα είχαμε έναν και γαμά τους πολιτισμούς... Ή ακόμα καλύτερα αν τον πήγαιναν με ασθενοφόρο θα ήταν όλα άνογα.

ΚΑΙΡΟΙ

ΤΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΝ

Ασκήσεις Λογομαχίας

Γαμήσου Πρόεδρε Johnson

Όχι εννοώ αγαπήσου

Εννοώ για αυτό δεν είναι που γίνεται ο πόλεμος;

Εννοώ ότι δεν παίρνεις αρκετά καλό έρωτα, δεν είναι έτσι;

Και εγώ το ίδιο

Κι ο Μάο Τσε Τουνγκ δεν φαίνεται να έχει αρκετό

ή ο Χο Τσι Μινχ

Και δεν μπορείς να γαμήσεις και πολύ καλά με μια κούπα ρύζι την ημέρα

και τί γίνεται με τον Mc Namara;

Ας έχουμε μια διεθνή ημέρα γαμησιού

Και μια στρατιά κορίτσια Beatniks με Ε (για την Ειρήνη)

Γάμησε για την Ειρήνη

Και μετά όλον αυτό τον ωραίο έρωτα

κ. πρόεδρε

κ. δικτάτωρ

κ. Τσανγκ Κάι Νου

ίσως να συμφωνήσουμε

ότι στήθος πάνω σε στήθος

είναι συγκλονιστικότερο

ακόμα και από ξιφολόγχες

Ούτε μπήτικες είμαστε, ούτε χίπηδες... Μην ανυσηχείτε, όμως θα συμφωνήσουμε απόλυτα με τον Tuli Kupferberg για την καθιέρωση μιας διεθνούς ημέρας γαμησιού για την ειρήνη. Αν συναντάτε οποιαδήποτε δυσκολία αλλάζτε μερικά ονόματα.